

Mediācija Latvijā bāriņtiesu darbā

Rīgas bāriņtiesas pieredze

Bāriņtiesa un mediācija

- Bāriņtiesa ir pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kuras misija ir aizstāvēt bērna (vai citas rīcībnespējīgas personas) intereses un tiesības.

Vieta mediācijai

- Bāriņtiesas kompetencē ir arī:
 - vecāku domstarpību izšķiršana bērna aprūpes un aizgādības jautājumos
 - bērna un vecāku, bērna un aizbildņa domstarpību, kā arī aizbildņa un bērna vecāku domstarpību izšķiršana

Mediācija Rīgas bērni tiesā

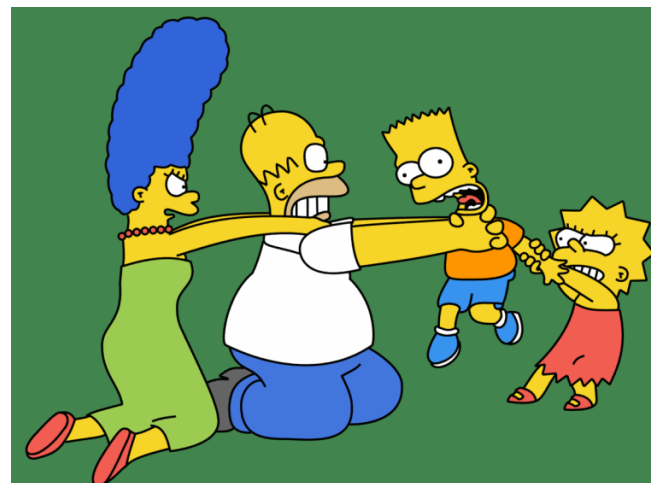
- bezmaksas pakalpojums
- Pieejams Rīgas iedzīvotājiem no 2007.gada augusta
- Tiek sniegts bērnu tiesību aizsardzības jautājumos
- Pakalpojuma apraksts
 - Mediācija ir konfliktu risināšanas process, kas ir papildinājums un reizē arī alternatīva tiesas procesam
 - **Strukturēts, brīvprātīgs un konfidenciāls** process, kura rezultātā var tikt slēgts izlīgums
 - Mērķis ir panākt, lai katra puse panāktu savām interesēm atbilstošu rezultātu, tāpēc mediācijā **ieguvējas ir abas puses**
 - Mediāciju veic strīdos, kas skar **bērna tiesības un intereses**

Bērna tiesību aizsardzība

- Mediācija palīdz strīdos par jautājumiem, kas skar **bērna intereses**:
 - šķiršanās vai ģimenes saglabāšana;
 - saskarsmes tiesības īstenošana;
 - uzturlīdzekļi;
 - bērna dzīves vietas noteikšana, izbraukšana no valsts;
 - aizgādība;
 - aizbildnība;
 - bērna audzināšanas jautājumi (piem., skolas vai brīvā laika aktivitāšu izvēle, ēšanas paradumi, utml.)

Mediācijas dalībnieki

- Bērna vecāki
- Bērna vecāki un vecvecāki
- Bērni (pusaudži) un vecāki vai aizbildņi

Mediācijas uzsākšana

- Var tikt izmantota pirms jebkādas tiesvedības uzsākšanas
- Parasti bāriņtiesas klienti mediāciju izmanto tiesvedības laikā
- Ir iespējams lūgt mediāciju arī pēc tiesas nolēmuma

Mediācijas ieteikšana

- Jo agrāk tiek uzsākta mediācija, jo vieglāk un ātrāk tiek atrisināts konflikts
- Mediācija labi darbojas, ja abas puses ir neapmierinātas un vēlas mainīt esošo situāciju
- Mediācija vecāku plāna izstrādei un atbildību sadalei būtu nepieciešama gandrīz visos šķiršanās gadījumos
- Izņēmums – šķiršanās vardarbības gadījumos, kamēr puses nav saņēmušas palīdzību

Klientu gaidas no mediācijas

“Gribu mediāciju par atsevišķas aizgādības noteikšanu mātei un saskarsmes ierobežošanu tēvam.”

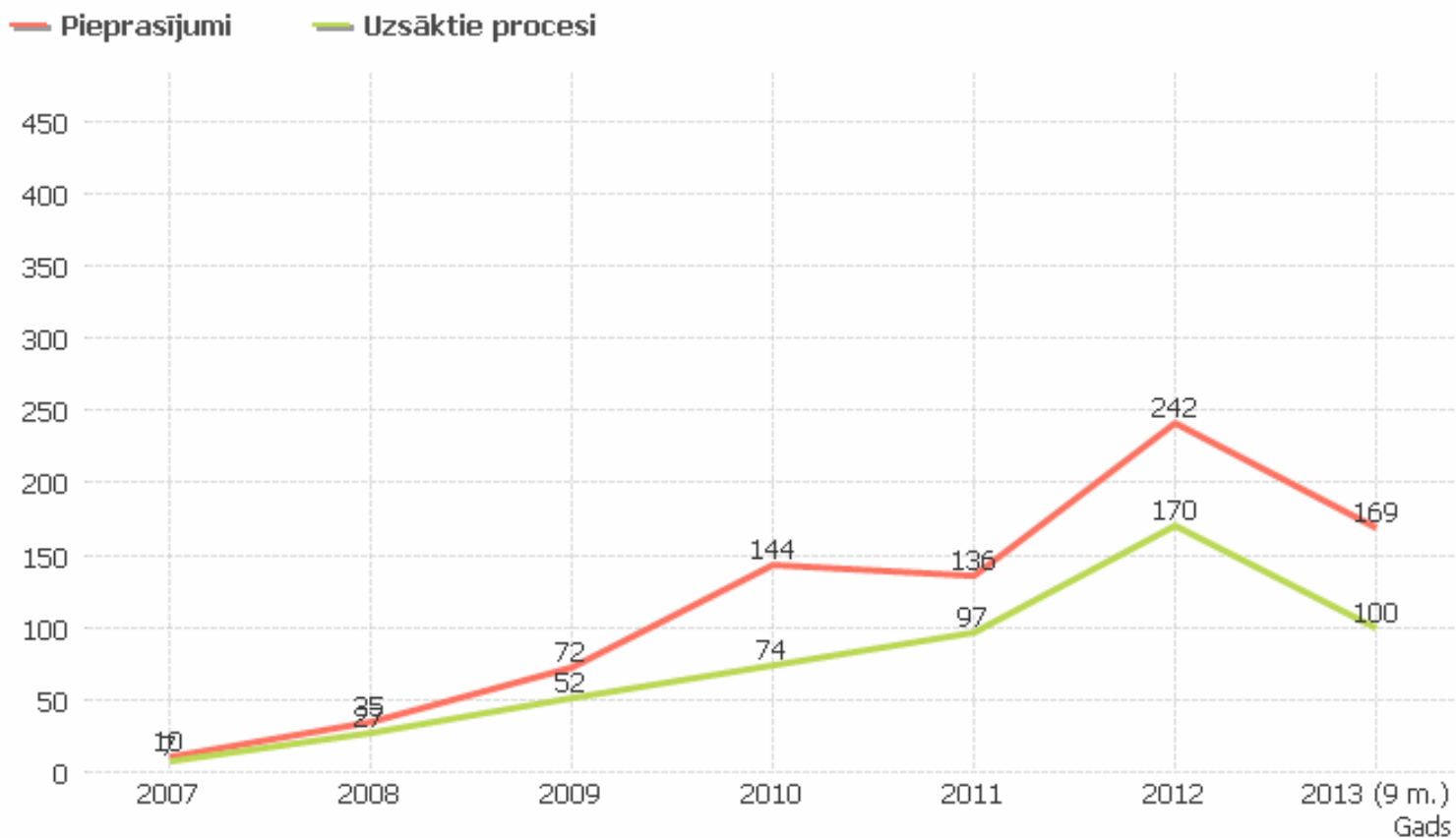
Mediācijas rezultāts

Mediācija Rīgas bāriņtiesā skaitļos

- 2007.augusts - 2013.gada septembris
 - saņemti **797** iesniegumi
 - organizēti **527** mediācijas procesi
 - notikušas **1408** mediācijas sesijas
 - noslēgtas **214** vienošanās
- Vienas sesijas ilgums – no 45 min līdz 4 h (parasti ~2 h)
- Mediācijas procesa ilgums – no 1 h līdz 16 h (Vidēji ~ 3 tikšanās reizes jeb 6 h)

Pieauguma dinamika (1)

Mediācijas procesi netiek uzsākti

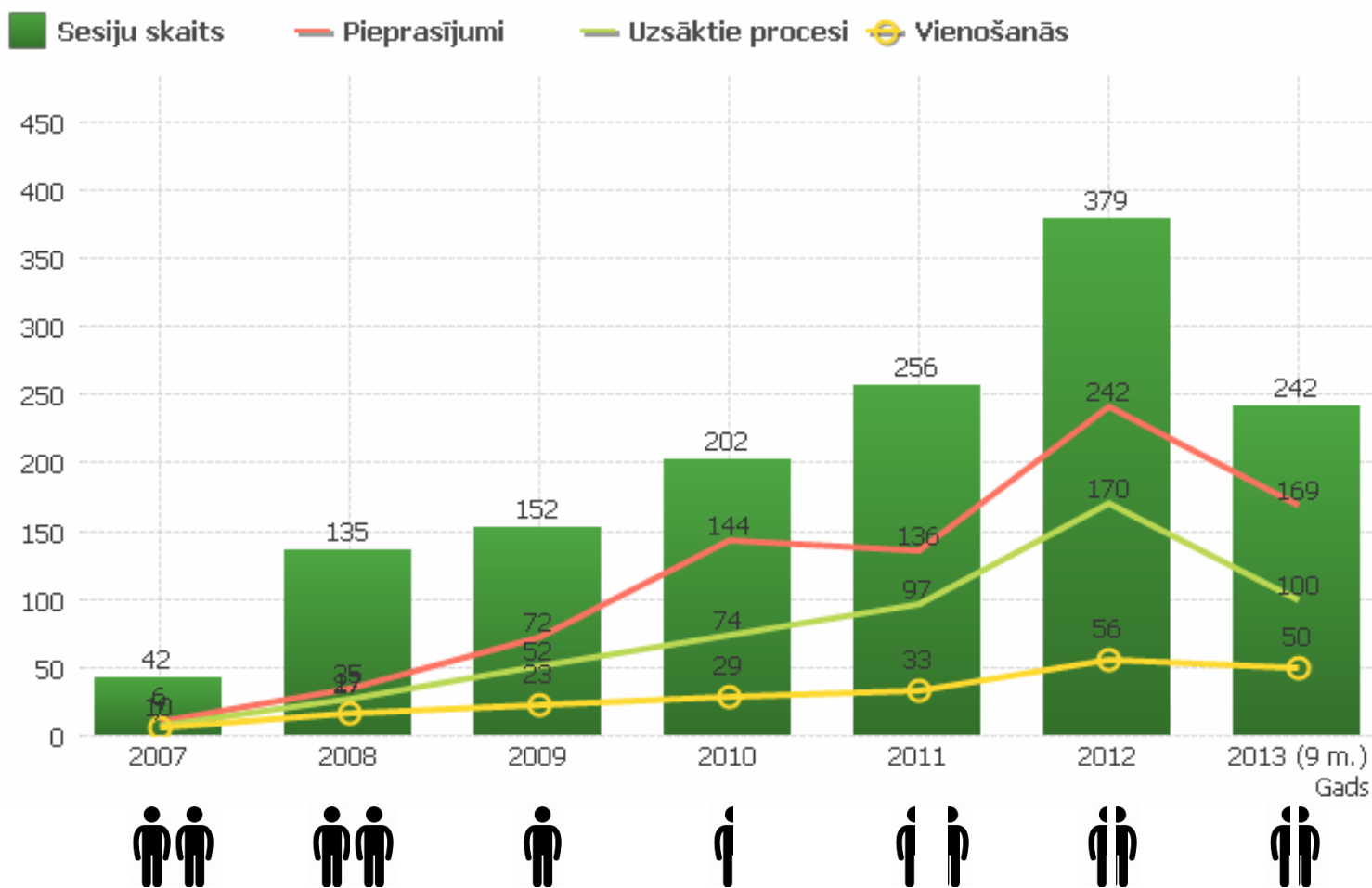
- Otra puse atsakās no mediācijas
 - Nepieciešama motivēšana, skaidrošana
- Klienti neierodas norādītajā laikā
 - Nepieciešama sazināšanās, noskaidrošana
- Pirms mediācijas vai mediācijas konsultācijas laikā atklājas vardarbība, atkarību problēmas
- Vienojušies vēl pirms pirmās mediācijas konsultācijas

Kapacitāte!

Tendences

- Vairāk drosmīgu, informētu, motivētu klientu
- Pieaug īso – uz risinājumu orientēto mediāciju skaits
- Zinoši un uz izlīgumu orientēti advokāti
- Klienti apgūst mediācijas prasmes/ kļūst par mediatoriem
- Mediācijas pieprasījums Rīgas bāriņtiesā lielāks nekā mediantu kapacitāte

Pieauguma dinamika (turp.)

Mediantu pieredze Rīgas bāriņtiesā

Degsme

- Aizrautība un entuziasms
- Prieks par atnākušajiem klientiem
- Interese par jaunu klientu piesaisti
- Vēlme ieteikt mediāciju
- Pušu sagatavošana, iepriekšēja sazvanīšana, atgādināšana par mediāciju
- Sagatavošanās pirms mediācijas
- Pārdomas, kopsavilkums un analīze pēc mediācijas sesijas
- Darbs ar mediācijas praktikantiem
- Mediācijas statistikas apkopošana un analīze

- Enerģijas trūkums
- Prieks par neatnākušajiem klientiem
- Vēlme piedāvāt klientiem citu mediantu, citu strīdu risināšanas veidu
- Ieplānots mediāciju dienas grafiks bez pauzēm mediantam
- Darbu pabeigšana mājās
- ...

Izdegšana

Riski pakalpojuma kvalitātei

- Garas rindas, ilgs gaidīšanas laiks līdz pirmajai konsultācijai
- Retas tikšanās, nav elastības datumu un dienas laika izvēlē
- Pietrūkst izvērtējuma pirms mediācijas un pēc mediācijas procesa
- Netiek veikta pietiekami kvalitatīva un detalizēta statistikas apkopošana, pētījumi, analīze

Risinājumi “izdzīvošanai”

- Speciālisti informē klientus un mudina tos pašiem izvēlēties savu mediatoru
- Līgums par mediācijas uzsākšanu
- Informatīvie bukleti, vecāku sagatavošanās anketas:
 - Noskaņošanās mediācijai kā sadarbības procesam
 - Tēmu iepriekšēja pārdomāšana
 - Savu un bērnu interešu definēšana un apsvēršana
- Savlaicīga mediācijas piemērotības diagnostika

**Sākotnēji iespējams
mediācijas klientu skaita
samazinājums**

Idejas mediācijas pakalpojuma attīstībai

- Palielināt mediatoru skaitu:
 - Pilnas slodzes mediācijas gadījumu organizētājs
 - 4-6 nepilnas slodzes mediatori
 - Brīvprātīgie mediatori
 - Iesācēji mediatori
 - Veselīga kapacitāte – līdz 5 mediācijām nedēļā
- Līdzmediācijas modelis:
 - Dzimtes līdzsvars
 - Kultūru atšķirības
 - Iespēja gūt praksi mediācijas iesācējiem

Kā būtu?

- bezmaksas mediācijas pakalpojums pie sociālajiem dienestiem
- Bāriņtiesas sadarbības vai slēdz sadarbības līgumus ar mediatoriem un tos iesaka maksātspējīgajiem klientiem
- Sadarbībā ar mediācijas biedrībām izveidoti Ģimenes mediācijas centri

Ģimenes mediatora kompetences

- **Mediācija:** principi, process, metodes, pieejas
- **Konflikts:** līmeņi, eskalācija, risināšanas stratēģijas, analīze
- **Ģimenes tiesības**
- **Bērni:** attīstības posmi, emocionālās vajadzības, uzvedība un vajadzības, vecākiem šķiroties
- **Ģimene:** sistēma; finansu un teritoriālā vienošanās, atbildības sadalījums, vecāku plāns
- **Pāris:** laulības šķiršana, emocijas, zaudējumi, sēras
- **Agresija, vardarbība:** izpratne, veidu, lomu atpazīšana

Lelde Kāpiņa

Rīgas bāriņtiesas mediante
Praktizējoša mediatore, mediācijas lektore

Mediācija un ADR

IM/LV

lelde@mediacija.lv

Tel.26118847